

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

М. В. Шуба,

к.е.н., доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

marinashuba@karazin.ua

Україна поступово інтегрується у світовий економічний простір, тому світові глобалізаційні процеси впливають на стан її економіки, у тому числі на розвиток банківського сектора, як одного з найважливіших елементів фінансової системи країни. Визначення можливостей використання банківського сектора допоможе у проведенні державної політики в області модернізації економічного простору України.

У статті розглянуто можливості використання банківського сектора для модернізації економічного простору України. Зроблено висновок про те, що банківський сектор за рахунок перетворення внутрішніх заощаджень в інвестиції; ефективного розподілу ресурсів, залучених у фінансовий оборот; реалізації соціальної функції держави через механізми іпотечного та споживчого кредитування та забезпечення фінансової незалежності як компоненти національного суверенітету (національної безпеки) сприятиме модернізації економічного простору України.

Ключові слова: фінансова система, банківський сектор, банк, монетарні інструменти.

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКОВСКОГО СЕКТОРА ДЛЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА УКРАИНЫ

Украина постепенно интегрируется в мировое экономическое пространство, поэтому мировые глобализационные процессы влияют на состояние ее экономики, в том числе на развитие банковского сектора как одного из важнейших элементов финансовой системы страны. Определение возможностей использования банковского сектора поможет в проведении государственной политики в области модернизации экономического пространства Украины.

В статье рассмотрены возможности использования банковского сектора для модернизации экономического пространства Украины. Сделан вывод о том, что банковский сектор за счет преобразования внутренних сбережений в инвестиции; эффективного распределения ресурсов, привлеченных в финансовый оборот; реализации социальной функции государства через механизмы ипотечного и потребительского кредитования и обеспечения финансовой независимости как компоненты национального суверенитета (национальной безопасности) будет способствовать модернизации экономического пространства Украины.

Ключевые слова: финансовая система, банковский сектор, банк, монетарные инструменты.

APPLICATION OF THE NATIONAL BANKING SECTOR FOR MODERNIZATION OF THE ECONOMIC AREA OF UKRAINE

Ukraine gradually integrates into the world economy, so the world globalization processes affect its economy, including the banking sector as one of the most important elements of the financial system of the country. Determination of possible application of the banking sector can help to conduct state policy in the field of modernization of the economic area of Ukraine.

The article represents the possibility of application of the banking sector for the modernization of Ukrainian economic area. The article concludes is that the banking sector by converting domestic savings into investments efficient allocation of resources involved in financial turnover implementation of the social functions of the state through the mechanisms of mortgage and consumer lending and providing financial independence as components of national sovereignty (national security), will contribute to the modernization of the Ukrainian economic area.

Keywords: financial system, banking sector, bank, monetary tools.

Постановка проблеми. Світові глобалізаційні процеси впливають на стан економіки України, яка поступово інтегрується у світовий економічний простір, у тому числі на розвиток банківського сектора як одного з найважливіших елементів фінансової системи країни. Актуальність даного дослідження полягає у тому, що визначення можливостей використання банківського сектора допоможе у проведенні державної політики в області модернізації економічного простору України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження ролі та місця банківської системи в економіці держави зробили сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці. Так, ро-

боти І. Благуна [1, 2], А. Колемана, Д. Сімонсона, Дж. Хемпела [3] присвячені проблемам формування стратегій управління банківською системою. Б. Адамик у своїй роботі [4] аналізує еволюцію регулювання банківської діяльності в Україні. В. Геєць [5] розглядає підходи та ефективні інструменти для модернізації економічного простору України, у тому числі й за рахунок використання банківського сектора, що забезпечить поступове відновлення і розвиток.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на відносно значну кількість робіт, присвячених дослідженню національного банківського сектора, деякі аспекти його

використання, а саме монетарних інструментів, потребують подальшого дослідження.

Мета статті. На основі узагальнення світового досвіду використання банківського сектору для стимулювання економічного зростання та зменшення рівня безробіття (підвищення зайнятості) розглянути доцільність його впровадження державною політикою в області модернізації економічного простору України.

Вклад основного матеріалу дослідження. У своїй практичній діяльності банки органічно вплетені у загальний механізм регулювання економічного життя, тісно взаємодіючи з бюджетною та податковою системами, системою ціноутворення, з політикою цін і доходів, з умовами зовнішньоекономічної діяльності. Це означає, що успіх соціально-економічних перетворень у країні багато в чому залежить від функціонування банківської системи, від умілої синхронізації її зусиль з дією інших ланок економічного механізму [2, с. 162]. Сьогодні банківський сектор є головним посередником у перероз-

поділі тимчасово вільних грошових коштів до виробничого сектору та ключовим провайдером інвестиційних ресурсів, тому стабільність у банківській сфері є однією з основних складових економічного росту країни.

Світовий досвід використання банківського сектору для підвищення рівня зайнятості та зростання ВВП свідчить, що промислово розвинені країни (США та країни ЄС) досягли певних успіхів у цьому напрямку. Так, під час світової економічної кризи 2008 року для подолання негативних наслідків в економіці цих країн було використано, у тому числі, й такий інструмент монетарного регулювання, як облікова ставка. Як відомо, від рівня облікової ставки залежить вартість кредитів для кінцевих споживачів – підприємств та домогосподарств.

Упродовж останніх років центральні банки розвинених країн у зв'язку з падінням темпів зростання їх економік застосували стимулюючу монетарну політику, в результаті якої відбулося зниження процентних ставок і зростання обсягів кредитування.

За досліджуваний період (2000–2014рр.) в США облікова ставка знижувалась, за винятком років, коли зростала інфляція (2004–2006 рр.) (рис. 1).

Як видно з рис. 1, підвищення ставок продовжувалось до 2006 р. (для утримання інфляції у запланованих межах), але під час світової економічної кризи відбулося їх різке зниження з метою уникнути глибокої рецесії. Також на графіку видно, що поступово відновилось і економічне зростання. Безумовно, вартість банківських кредитів не єдиний фактор, що впливає та макроекономічні показники (темпи росту ВВП, рівень безробіття, рівень інфляції), але зв'язок між ними, безперечно, є.

Монетарна політика Європейського центрального банку у досліджуваний період концентрувалася на розширенні грошової бази, відновленні економічного зростання і боротьбі з дефляцією. Використовувалися нові нетрадиційні інструменти, такі як політика нульової процентної ставки, кількісне пом'якшення, кредитне

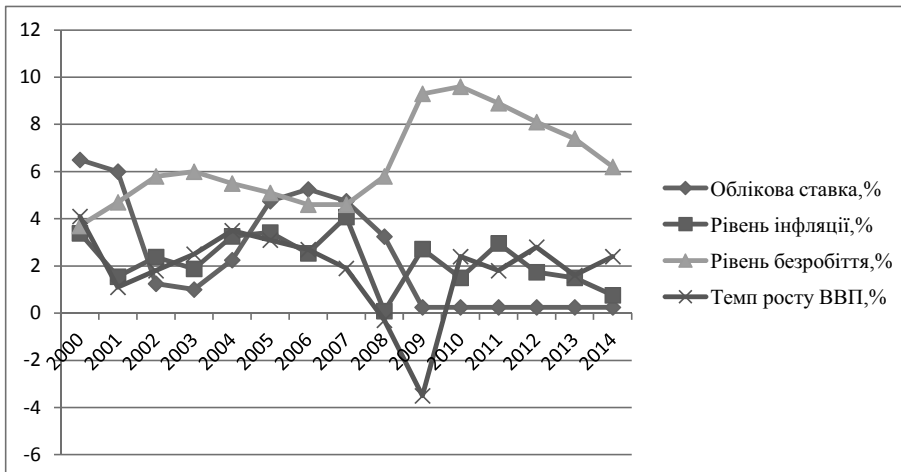

Рис. 1. Динаміка основних макроекономічних показників США за період 2000–2014 рр. [6, 7]

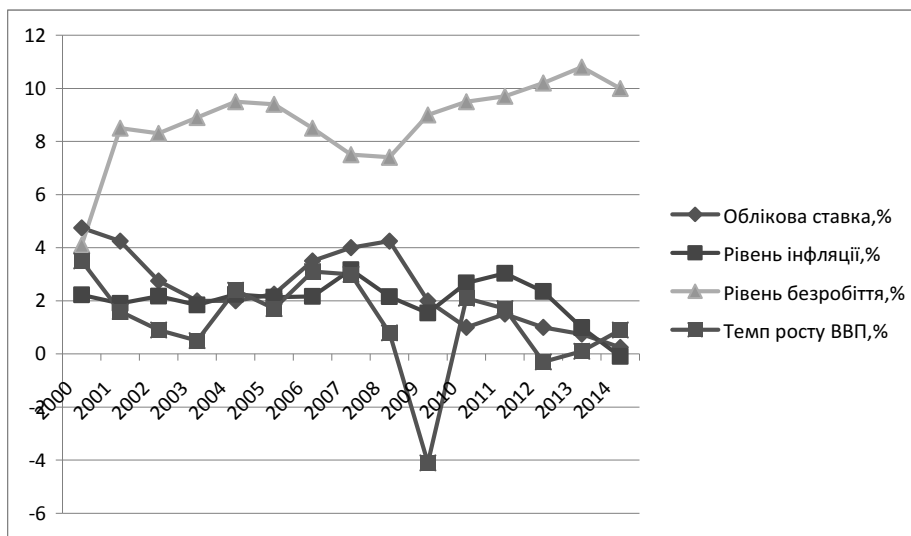

Рис. 2. Динаміка основних макроекономічних показників ЄС за період 2000–2014 рр. [7, 8]

пом'якшення та інші. З рис. 2 видно, як змінювалась облікова ставка та основні макроекономічні показники країн ЄС.

Як видно з рис. 2, період низького рівня облікової ставки призвів до підвищення росту ВВП і зниження безробіття. Стабілізація макроекономічних показників від впливу облікової ставки відбувається не відразу, а через деякий час за рахунок існування так званого горизонту монетарної політики, тобто настання ефекту від зміни облікової ставки відбувається в різні періоди часу і відрізняється різною тривалістю. Тобто, розглянувши світовий досвід використання банківського сектору з метою стимулювання економічного зростання, можна вважати, що цей досвід доцільно використати і в Україні.

Банківський сектор як один з найважливіших елементів фінансової системи країни може забезпечувати втілення наступних заходів для модернізації економічного простору України:

1) перетворення внутрішніх заощаджень в інвестиції з мінімізацією операційних витрат.

Конкурентоспроможність банківської системи і економіки в цілому залежить від здатності системи надавати високоякісні і адекватні за вартістю послуги фінансового посередництва для всіх економічних агентів, від великого і середнього бізнесу до малих підприємств і фізичних осіб. Найважливіші послуги банківського сектору пов'язані саме з трансформацією ресурсів. Мобілізація внутрішніх заощаджень дозволить збільшити темпи кредитування реального сектору і зменшить залежність від припливу іноземного капіталу. Частина ресурсів зараз відволікається на покриття підвищених ризиків банківського сектору і дотримання нормативів наглядового органу – Національного банку України. Високі також трансакційні витрати, які вимушені сплачувати позичальники – невелика за світовими мірками потужність української банківської системи робить її управлінські і адміністративні витрати значною частиною вартості кредиту [2, с. 163]. Вплив процентних ставок не є єдиним фактором економічного зростання, але у сукупності з іншими економічними факторами стимулює модернізацію економічного простору країни;

2) сприяти ефективному розподілу ресурсів, залучених у фінансовий оборот.

Існуюча фінансова інфраструктура забезпечує лише перетікання капіталу в світові фінансові і офшорні центри [2, с. 163]. Основні фактори кредитної активності банківського сектору: рівень ефективності кредитування реального сектору економіки, обсяг довгострокового кредитування економіки, впровадження кредитних програм – в сукупності забезпечують кругообіг грошових потоків всієї національної економіки. Середіючих причин низької платоспроможності українських підприємств є те, що кошти не завжди доходять до національних виробників, оскільки використовуються банками в операціях фінансового ринку, які, за рахунок

високого рівня прибутковості, є більш привабливими для банківського сектору, але це не відповідає довгостроковим цілям модернізації економіки;

3) через механізми іпотечного та споживчого кредитування забезпечувати громадян житлом та підвищувати рівень якості життя.

Використання освітніх кредитних програм, що набуло великих масштабів в промислово розвинених країнах, дасть можливість і нашим громадянам підвищити свою конкурентоспроможність як на національному, так і на світовому ринках праці. Тобто, банківський сектор може реалізовувати соціальні функції держави. Підвищення доступності фінансових послуг підвищить вертикальну мобільність в суспільстві, прискорить оновлення еліт, сприятиме розвитку людського капіталу. Одержавши, наприклад, іпотечний або освітній кредит, громадянин дістає можливість підняти свій добробут і статус (т.з. «соціальний ліфт»). Людський капітал, у свою чергу, є базою інноваційного розвитку економіки [2, с. 163];

4) забезпечення фінансової незалежності як компоненти національного суверенітету (національної безпеки).

Політична за формою ціль – зміцнення суверенітету – має і економічне обґрунтування. По-перше, суверенітет – це можливість максимізувати додану вартість, вироблену на території країни і розподілену на користь її резидентів. По-друге, суверенітет – це певна свобода в проведенні зовнішньої і внутрішньої політики. Зокрема, це можливість емітувати гроші відповідно до зміни внутрішнього попиту на гроші. За відсутності такої можливості національна валюта замінюється її сурогатами та іноземною валютою (відбувається «доларизація» національної економіки). По-третє, суверенний банківський сектор пом'якшує зовнішні шоки, не вимагаючи, на відміну від резервних фондів, вилучення ресурсів з національного обороту. Таким чином, забезпечується економічна безпека держави, знижується рівень ризиків, пов'язаних з дискримінацією національних компаній на світовому ринку. Нарешті, незалежна банківська система стане базою для інтеграції українського бізнесу в світове економічне товариство [1, с. 17].

Комерційні банки впливають на складові процеси модернізації економічного простору країни. Так, розширення виробництва національними підприємствами з можливістю імпортозаміщення та збільшення експорту відбувається не тільки за рахунок власних коштів (накопиченої амортизації і нерозподіленого прибутку), але і за рахунок банківських кредитів. Як правило, оборотні кошти підприємств поповнюються за рахунок короткострокових банківських кредитів, а інвестиційні проекти з тривалими строками окупності реалізуються за рахунок довгострокових кредитів. Важливе значення має вартість банківських кредитів, яка впливає на конкурентоздатність товарів національних компаній як на внутрішньому ринку, так і на міжнародно-

му. Попит на внутрішньому ринку, а відповідно і розширення виробництва товарів, залежить від платоспроможності споживачів, що, у свою чергу, підтримується споживчими кредитами, обсяг яких залежить від їхньої вартості. Нові технології також впливають на темпи модернізації економічного простору, але в силу своєї високої вартості без банківського фінансування майже не доступні.

Висновки. Розглянувши можливості використання банківського сектору для модернізації економічного простору України, можна зробити висновки про те, що важливим є зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників і інвесторів,

збільшення банківського капіталу шляхом залучення довгострокових депозитів від населення і суб'єктів господарювання і їхня трансформація в кредити для реального сектору економіки. У свою чергу, банківський сектор за рахунок перетворення внутрішніх заощаджень в інвестиції; ефективного розподілу ресурсів, залучених у фінансовий оборот; реалізації соціальної функції держави через механізми іпотечного та споживчого кредитування та забезпечення фінансової незалежності як компоненти національного суверенітету (національної безпеки) сприятиме модернізації економічного простору України.

Література:

1. Благун І. І. Механізм формування стратегій управління банківською системою України : дис...канд.екон.наук : 08.00.08 / І. І. Благун. — Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2015. — 222 с.
2. Благун І. І. Місце банківської системи в соціально-економічній системі України / І. І. Благун // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2014. — № 6(1). — С. 162-165.
3. Hempel George H. Bank Management: text and cases / George H. Hempel, Alan B. Coleman, Donald G. Simonson. — [3rd ed]. — New York: John Wiley & Sons, Inc, 1989. — 836 p.
4. Адамик Б. Аналіз еволюції регулювання банківської діяльності в Україні / Б. Адамик // Економічний аналіз. — 2012. — Вип. 11, ч. 1. — С. 296-298.
5. Геєць В. Якісні зміни в економіці України є нагальними / В. Геєць // Вісник Національного банку України. — 2014. — № 4. — С. 5-9.
6. Федеральна резервна система США [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. — Режим доступу : <http://www.federal-reserve.gov/>
7. Central Intelligence Agency [Electronic resource]. — Way of access : www.cia.gov
8. European Central Bank [Electronic resource]. — Way of access : http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=EXR.D.USD.EUR.SP00.A&